

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра туристичного та готельно-ресторанного бізнесу
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності _____242 «Туризм»_____
(шифр та найменування спеціальності)
за магістерською програмою професійного спрямування
Економіка та управління туристичною діяльністю
(назва магістерської програми)

на тему: **«ПЕРСПЕКТИВИ СТВОРЕННЯ КЛАСТЕРІВ МЕДИЧНОГО
ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ»**
(назва теми)

Виконавець

студент факультету міжнародної економіки

Горда Анна Сергіївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник

к.е.н. доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Давиденко Ірина Володимирівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ОДЕСА – 2019

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми Одним із новітніх форм туризму, який акумулює значний соціально-економічний потенціал, є медичний. Цей вид туризму виконує низку функцій, серед яких першочергово слід відзначити виконання важливої соціальної функції з лікування та профілактики захворювань населення. Крім того, медичний туризм слід розглядати з позиції реалізації ним економічної функції, адже ця сфера є значним бюджетоутворюючим джерелом для регіонів, де він розвинутий, та генерує значний мультиплікативний ефект, дослідження якого є важливим науковим завданням регіональної економіки.

В актуальних економічних дослідженнях проблем розвитку туризму все більша увага приділяється «кластерному підходу». Потреба у формуванні кластерів відзначається у багатьох програмах регіонального стратегічного розвитку, у зв'язку з чим питання визначення туристичних кластерів, оцінювання їх впливу на економіку регіону, формування концепції розвитку кластерів є актуальними та своєчасними.

Таким чином, розробка кластеру медичного туризму є складним, міждисциплінарним завданням, що у результаті має значний потенціал для розвитку та підвищення привабливості регіону.

Мета дослідження. Дослідження та аналіз міжнародного досвіду розробки туристичних кластерів медичної спеціалізації та розробка моделі нового кластеру медичного туризму.

Завдання дослідження:

- з'ясувати сутність медичного туризму, його особливості та види;
- дослідити поняття кластеру як сучасного економічного інструменту розвитку економіки;
- визначити особливості застосування кластерної моделі в туризмі;
- надати характеристику сфери медичного туризму в Україні;
- провести аналіз світового досвіду розвитку туристичних кластерів;
- провести оцінку потенціалу для створення кластеру медичного туризму в Одеській області;
- запропонувати модель кластеру медичного туризму для м. Одеси;
- обґрунтувати заходи для розвитку нового кластеру медичного туризму.

Об'єкт дослідження є процес розробки нового туристичного кластеру у сфері медичного туризму.

Предмет дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів організації кластеру медичного туризму та перспективи його розвитку в Україні.

Методи дослідження. У роботі було використано діалектичний метод дослідження явищ та процесів у їхньому взаємозв'язку і розвитку. Для досягнення мети та розв'язання визначених завдань кваліфікаційної роботи використано такі загальнонаукові методи: абстрактно-логічний (для узагальнення теоретичних положень, визначення сутності економічних понять,

формування висновків); системний аналіз (для аналізу порівняльної характеристики різних кластерних систем); графічний (для наочного представлення статистичних даних); табличний та групування; конструктивний та експериментальний (оцінка результатів запропонованих заходів щодо підвищення ефективності кластеру медичного туризму).

Інформаційна база дослідження Теоретичну та методологічну основу дослідження становлять наукові праці з названої проблеми вітчизняних та зарубіжних вчених, законодавчі та нормативні акти України, методики Всесвітньої туристичної організації, інструктивні матеріали, що регламентують діяльність суб'єктів господарювання, довідково-інформаційні видання.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (66 найменувань) та 1-го додатка. Загальний обсяг роботи становить 97 сторінок. Основний зміст викладено на 88 сторінках. Робота містить 14 таблиць, 14 рисунків.

Апробація результатів дослідження. Тема кваліфікаційної роботи сформована відповідно до напрямів науково-дослідної роботи кафедри туристичного та готельно-ресторанного бізнесу ОНЕУ. Основні результати кваліфікаційної роботи планується опублікувати у статті на тему: «Особливості кластерної моделі організації діяльності у сфері медичного туризму».

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Науково-теоретичні основи створення кластерів медичного туризму»** розглянуто специфічність медичного туризму, сутність поняття кластерів, визначення кластерної теорії у туристичній галузі, особливості моделі організації кластерів медичного туризму.

У другому розділі **«Оцінка перспектив створення кластерів медичного туризму в Україні»** проаналізовано сферу медичного туризму в Україні, світовий досвід створення туристичних кластерів та приведені конкретні приклади, потенціал створення кластеру медичного туризму в Одеській області.

У третьому розділі **«Розробка рекомендацій щодо створення кластеру медичного туризму м. Одеси»** запропоновано модель кластеру медичного туризму м. Одеси, визначено основні особливості структури кластеру та заходи для розвитку нового кластеру медичного туризму м. Одеси.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1. Медичний туризм, як достатньо сучасна туристична сфера, має значний потенціал для розвитку, але наявних досліджень недостатньо для повного різностороннього аналізу, а наявні роботи часто суперечать одна одній у основних поняттях, та не мають загальної точки зору на наявні проблеми.

2. Кластерна теорія є доволі сучасним поняттям у економіці, але представлена значною кількістю досліджень та теоретичних надбань.

Проаналізувавши наявні дослідження, можна визначити, що кластер це динамічна інноваційна система, яка є потенційною основою для швидкого розвитку різних галузей. Кластер використовують як інструмент для розвитку економічних регіонів, поєднання підприємства різних сфер синергетичним зв'язком для ефективної співпраці.

3. Особливо гармонійно кластерна теорія представлена в туристичній сфері, де для забезпечення успішного функціонування сфери приймають участь багато підприємств та суб'єктів. Важливо, розуміти, що для різних галузей кластерні системи виглядають по-різному, тому не варто виділяти єдиний універсальний кластер, його структура завжди буде залежати від галузі, в якій він представлений.

4. Найбільшу частину ринку української приватної медицини займає стоматологія – 52%, що включає більше половини усього ринку. Таким чином приватна стоматологія обслуговує значно більшу частину пацієнтів на відміну від державного сектора. Така ситуація склалася в наслідок великих прибутків у приватній стоматології та відтоку лікарів з державних лікарень до приватних і, як результат, збільшення пропозиції, загострення конкуренції та покращення сервісу.

5. Звернувшись до міжнародного досвіду розробки кластерів медичного туризму, очевидним є кореляція між стабільністю та економічним розквітом у країні та успішною кластеризацією сфери медичного туризму. Таким чином, ми охарактеризували структури та основні особливості таких кластерів як Медичний кластер Мюнхена у Німеччині, Кластер медичного туризму Кварнер у Хорватії, Кластер медичного туризму Литви - «LitCare», а також один з найпопулярніших кластерів у світі кластер у Дубаї - Dubai Healthcare City (DHCC).

6. Метою функціонування туристичного кластера є збільшення вхідних фінансових потоків у регіон за рахунок припливу туристів. Ця мета досягається по-перше, збільшенням туристичних потоків у регіон. У свою чергу, на збільшення туристів у регіон впливає якість туристичних та медичних послуг, зростання їх конкурентоспроможності, вихід на нові ринки, у тому числі міжнародні, ефективні рекламні заходи.

7. При розробці моделі кластеру медичного туризму м. Одеси були виділені основні підприємства медичної та туристичної сфери, які у перспективі зможуть забезпечувати туристів якісними послугами та підвищувати привабливість регіону. Основними клініками, які надаватимуть медичні послуги, є «Into-Sana», «Odrex», «Оксфорд Медікал Одеса», «Тарус», «НоуХауМед».

8. Для подальшого активного розвитку новоствореного кластеру медичного туризму були запропоновані заходи для підвищення його ефективності. Розроблено новий діагностичний тур «Діагностика в Одесі». Тур орієнтовано на всі вікові групи, на туристів з доходом вищим за середній, передбачає індивідуальний характер або невеликі групи туристів, його тривалість – 5 днів, вартість на 1 особу – 25 020 грн. Можливе обслуговування як українських так і іноземних туристів. Центральними підприємствами

зазначеного туру ж: медичний центр «Odrex», готель «УНО», екскурсійне бюро «Тудой-Сюдой», стоматологічний центр «Granddent», СПА-центр ARK-SPA.

9. Розрахована точка беззбитковості новоствореного туру, яка передбачає отримання прибутку після обслуговування 96 туристів за програмою нового туру. У грошовому еквіваленті точка беззбитковості становить – 2 401 920 грн. доходу туристичного агентства. На основі розрахунків був побудований графік з наглядним відображенням умов, за яких підприємство почне отримувати прибуток від реалізації туру.